

*

Het is haar eerste herinnering: de sneeuw die in grillige sluiers over de vleugels van het ziekenhuis valt, over de parkeerplaats en de populieren, over de wegversperring. Van daarvóór: eigenlijk niets.

Ze zit stil, met gesloten ogen, terwijl Amin een aantal keer de naam herhaalt die hij haar heeft gegeven. Nour. Pas als ze iets van hysterie in zijn stem hoort, opent ze haar ogen.

‘Herinner je je iets nieuws?’ Zijn gezicht is uitgemergeld, zijn mond strak, hij zit naast haar op de achterbank van Hamads witte Opel, waarvan kruimels schuimrubber aan hun kleren blijven plakken.

Zij schudt haar hoofd.

Hamad zegt iets van achter het stuur, vindt dat ze op moeten schieten, en Amin likt langs zijn lippen en tikt met trillende handen tegen de mobiele telefoon, die met duct-tape aan de metalen buizen van haar vest is vastgemaakt.

Ze zit doodstil. Eenzame sneeuwvlokken dwarrelen langs de gele bakstenen muur aan de andere kant van het raampje omlaag. Als ze de viercijferige code met de druktoetsen intoetst, zullen de metalen buizen exploderen en ongeveer evenveel spijkers en kogeltjes de ruimte in slingeren als er in het kommetje van twee handen passen, en de drukgolf zal de botten breken en de organen pletten van alle mensen binnen een radius van vijf, misschien tien meter. Net als

wanneer iemand de code naar haar telefoon sms't.

Ze stappen uit de auto. Hamad heeft in een achterafstraat geparkeerd, waar een vuilniscontainer hen aan het zicht onttrekt. Hij tilt de grote, zwarte sporttas uit de bagageruimte. De kou bijt in haar wangen en handen, ze stampst zachtjes om het warmer te krijgen.

Ze lopen samen de Kungsgatan in en raken van elkaar gescheiden in de zaterdagdrukte. Als ze zich na een paar passen omdraait, staat Amin met zijn handen in zijn zakken stil bij een etalage, waar hij doet of hij naar herenkostuums kijkt.

Ze voelt dat ze met elkaar verbonden zijn.

Ze wenst hun een ander leven toe.

Het is 17 februari, ruim een uur voor de terroristische aanslag op de stripwinkel van Hondo.

Ze stapt op straat bijna voor een tram – ze wordt tegengehouden door een vrouw die haar bij haar jas grijpt – het gieren van de tram klinkt schel en hol, en ze blijft in de natte brij staan met haar blik dwalend door de lichte sneeuwbuï in de schemering van de namiddag.

Ze probeert zich opnieuw te herinneren wie ze is, waar ze vandaan komt, maar komt niet verder dan de deur van het ziekenhuis, hoe ze opstond en steunend op de infuusstandaard bij het raam ging staan. Ze herinnert zich het razende kloppen van haar bloed tegen haar slapen en de koelte van de vloer aan haar voeten.

Ze heeft gelezen dat de sneeuwbuï die op die zomeravond over het ziekenhuisterrein trok, te maken had met klimaatverandering, of met door militairen veroorzaakte weermanipulatie, of dat het helemaal geen vallende sneeuw was geweest maar iets wat was weggelekt uit een chemische fabriek.

De vrouw die haar ervan heeft weerhouden de straat op te lopen, pakt haar arm en zegt iets wat ze niet begrijpt, de stem is vlak en afstandelijk, en als ze niet antwoordt, loopt de vrouw door. Er komt nog een tram voorbij, mensen lopen langs haar heen het zebrapad op.

Ze denkt in ieder geval te weten dat ze hiervandaan komt. Uit Göteborg. En dat haar moeder dood is. Dat ze op de een of andere manier is doodgegaan. Is ze overreden? Nee. Ze weet het niet meer. Ze balt haar vuisten, opent ze weer.

Een enkele handeling kan de wereld wakker schudden.

Ze begint weer te lopen, mengt zich in de stroom mensen die winkelen, van jongeren in dikke donzen jassen en stellen met kinderwagens.

In de schaduw flakkert een fakkel bij de openstaande deur, voor een met de hand beschreven bord:

VANDAAG 5 UUR: GÖRAN LOBERG SIGNEERT ZIJN NIEUWE ALBUM EN SPREEKT MET CHRISTIAN HONDO OVER DE GRENZEN VAN DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING.

Als ze naar binnen stapt en onder de lampen staat, begint ze vanwege de drukte en de winterjas die haar bomvest moet verbergen, te zweten.

En vanwege wat er komen gaat.

Om geen aandacht te trekken, zoekt ze door een bak met stripverhalen, haalt er een uit, bladert erdoorheen.

Een enkele handeling, als die radicaal en zuiver genoeg is, kan de stateloze massa's van de wereld bereiken, de banden aanhalen tussen het kalifaat en de dwalende moslims, de instroom van nieuwe rekruten vergroten en de oorlogskansen keren.

Hamads woorden. Hamads ideeën.

Ze bladert verder.

In het stripverhaal passeren naaldvormige vaartuigen plantages en wolken brandend gas. Mannen in lompe, zeer gedetailleerde ruimtepakken lopen door een surrealistisch gekleurd woestijnlandschap. Ze verbaast zich erover hoe kinderlijk de beelden zijn.

Ze moet er daadwerkelijk om lachen, stilletjes en verrast.

Ze vraagt zich af of de buisbommen door haar lichaams-warmte zouden kunnen ontsteken.

Eén. Ze weet dat ze moslim is. Twee. Zweedse militairen hebben in een of ander kamp moslims gedood. Drie. Een naam, niet de hare maar een die wel iets betekent. Liat – iemand van wie ze hield. Vier. Zweden doet alsof het vrede is, alsof er geen dodenkampen zijn. Vijf. Ze heeft dit alles met Amin besproken, om het helder te krijgen.

Hamad komt eraan. Er waait wat sneeuw door de open-slaande deur naar binnen. Hij en Amin hebben de avond ervoor hun baard afgeschoren en elke keer dat ze zijn blote wangen ziet moet ze aan de schedel van een vogel denken – hij ziet er mager en grimmig uit. Hij draagt een zwart gewatteerd jack en een blauwe muts met het merkje van een Amerikaanse ijshockeyclub – een haai. Nu trekt hij de muts van zijn hoofd en stopt hem in zijn zak. Hij gaat bij de kassa staan en zet de zwarte sporttas bij zijn voeten.

Er zijn inmiddels zo'n dertig mensen in de winkel; ze staan in groepjes of zitten op de klapstoelen met hun jas in een grote prop op hun schoot. Christian Hondo, de eigenaar van de winkel, een langharige man in een versleten geel T-shirt, zet een microfoon aan. Er komt gebrom uit de twee opgestelde luidsprekers.

'Ik heet jullie graag welkom.' De stem klinkt hol en blikkerig als hij dubbel zo hard uit de luidsprekers komt.

Göran Loberg komt binnen door een deur achter de kassa.

Het publiek kijkt hem vol verwachting, bijna vererend aan.

Loberg is ouder dan Hondo, rond de zestig, bozig en verweerd. Ze meent iets hards om zijn mond te zien, iets van minachting of woede. Een bos wit haar, geruit overhemd. Hij legt een aantekenboekje en een pen op het tafelblad.

‘We gaan het hebben over je laatste project,’ zegt Hondo, ‘een verzamelalbum van je satirische strip *De profeet*, die wekelijks op internet is gepubliceerd en karikaturen bevat van de profeet Mohammed en andere, hoe zullen we ze noemen, objecten van haat?’

Göran Loberg knikt en krabt over zijn stoppelbaardje, zijn hele verschijning straalt onverschilligheid uit en een achteloos gebrek aan aandacht voor zichzelf en zijn omgeving. Ze staat achter in de winkel. Ze hoort niet alles wat er gezegd wordt. Ze vindt dat ze klinken alsof ze zich in een andere ruimte bevinden, alsof hun stemmen niet bij hun lichamen horen. Rondzwevende geluiden.

Hondo gaat staan en rolt een poster uit. Houdt die omhoog zodat het publiek hem kan zien.

Een groep mannen met tulbanden en haakneuzen buigen zich in gebed voorover en krijgen kruisraketten in hun anus gestoken.

Ze heeft het gevoel dat ze van een afstand naar zichzelf kijkt, als in een droom.

De riemen van de bomgordel zitten strak om haar borstkas.

Eén. Ze herinnert zich niet hoe ze heet. Twee. Ze herinnert zich niet wie haar echte ouders zijn, die naar zij aanneemt zijn vermoord. Drie. Als ze in de spiegel kijkt, is haar gezicht het verkeerde. Vier. Ze krijgt, nu ze hier staat en kijkt naar wat er op de poster staat afgebeeld, een sterk gevoel van *déjà vu*, alsof ze naar een toneel kijkt waarop

een belangrijke gebeurtenis, een historische gebeurtenis, opnieuw wordt opgevoerd.

Ze werpt een blik opzij en ziet dat Amin is binnengekomen en bij de deur is gaan staan. Zijn gezicht glimt van het zweet, hoewel hij net uit de kou komt. Verschillende bezoekers in de winkel reageren onrustig op de jongeman die er zo doods en miserabel uitziet, en ze fluisteren opmerkingen naar elkaar. Amin kijkt even haar kant op maar doet of hij haar niet kent.

Zij loopt zijn kant op.

‘Amin’, sist ze. Hij doet of hij haar niet hoort, lijkt zich niet goed raad te weten: het plan was dat ze zich over de winkel zouden verspreiden en zouden wachten tot er zo veel mogelijk mensen binnen waren. Ze zouden absoluut niet met elkaar praten.

‘Amin. Amin.’ Hij kijkt haar niet eens aan. Ze pakt zijn hand, wat hij onwillig toestaat. Zij vlecht haar vingers door de zijne, knijpt. ‘Alles is verkeerd.’ Ze weet niet wat ze daar precies mee bedoelt. ‘Amin. Alles is verkeerd.’

Zij en Amin zijn een paar maanden geleden in Hamads appartement getrouwd en zij is hierheen geleid door haar vreselijke voor gevoelens, door het idee dat zij en Amin en misschien ook Hamad bij elkaar horen, dat ze een opdracht heeft.

‘We moeten hier weg’, sist ze en een man in een zwarte trui, die met zijn jas over zijn arm naast Amin staat, werpt hun een geïrriteerde blik toe – ze negeert hem. ‘We gaan weg’, zegt ze, en pas dan staat Amin zichzelf toe te reageren – hij wringt zijn hand los, pakt haar arm vast en kijkt haar strak aan. Daarna geeft hij haar een duwtje, half om haar kwijt te raken en half om haar eraan te herinneren wat het plan is.

Ze moeten zich over de winkel verspreiden en wachten.

Daar bij de tafel zegt Hondo dat hij een hekel heeft aan religie, dat hij de plek waar hij vandaan komt zou beschrijven als traditioneel subversief, termen die zij niet begrijpt of kan plaatsen, 'nogal libertijns', zegt de microfoonstem waarvan de hoge tonen zoemen, 'een soort troepgalerie'.

Ze sluit haar ogen en voelt hoofdpijnscheuten opkomen en weer wegzakken. Wat ze niet aan Amin verteld heeft, is dat ze, sinds Hamad hun heeft verteld wat ze moeten doen, soms krantenkoppen in haar hoofd ziet. Alsof ze zich nu al herinnert wat ze hier na afloop over zullen schrijven.

Zeg maar: Het terroristenpaar was kort voor de aanslag getrouwd. Hierbij beelden van de bruiloft.

Als ze haar ogen weer opent, heeft Hondo nog een poster uitgerold, waarop een vrouw op een brug staat en een mitrailleur richt op een menigte. Op een spandoek achter haar: REFUGEEES WELCOME.

'Je bent vanwege deze beelden bedreigd.'

'Wie nooit met de dood bedreigd is, heeft nooit iets belangrijks gezegd', zegt Loberg, die zijn bril omhoogduwt. De mensen om haar heen lachen. Het lijken net wassenbeelden, ze zien er spookachtig uit en ze meent een grauwe, doodse sluier op hun huid te zien. Het lachen verstilt, mensen krabben op hun hoofd of maken aantekeningen, leunen naar voren of vouwen hun armen.

Ze denkt eraan dat ze over minder dan een uur allemaal dood zullen zijn.

Het gebeurt plotseling, zo'n twintig minuten na aanvang van het gesprek. Terwijl Göran Loberg zegt dat kunst ver ruimend moet zijn, dat dit de bestaansvoorwaarde voor kunst is, wordt zijn betoog onderbroken door een man-

nenstem die iets onduidelijks roept, iets van *man* of *an* – of misschien roept de stem wel in het Engels *gun*?

Ze denkt dat het Engels kan zijn omdat Amin, die het pistool met een ongecoördineerd, gejaagd gebaar achter zijn broekriem vandaan heeft getrokken, niet Zweeds is.

Gun. Ze hoort het woord en ze hoort het schot, terwijl een vrouw op een van de voorste rijen haar hoofd tussen haar schouders trekt en vooroverbuigt alsof er een vliegtuig neerstort.

Ze staat nog steeds dichtbij genoeg om de zwavellucht te kunnen ruiken. Het is eerder die lucht dan de harde knal, waardoor ze zich realiseert dat hun actie nu begonnen is.

Amin blijft met geheven pistool staan. Het schot heeft een rokend gat achtergelaten in een van de plafondtegels boven zijn hoofd. Ze zoekt zijn blik, maar hij kijkt naar een punt vóór of ver achter haar.

De mensen zijn al overeind gekomen. Ze gaan richting uitgang, struikelend over de klapstoelen, maar keren om als ze Amin zien. Veel mensen worden dan opeens zielig en onhandig, ze weten niet waar ze naartoe moeten, draaien in het rond, duwen stapels kranten omver en stoten paperbacks van planken. Alle dingen lijken zwaarder. De tijd lijkt eerst te vertragen en dan opeens te versnellen, er gebeuren verschillende dingen tegelijk. Een jongen met een hanenkam en een katoenen tasje probeert door de deur achter de kassa weg te komen, maar Hamad duwt hem opzij – zijn hoofd slaat met een akelige, doffe klap tegen de hoek van de toonbank en hij blijft liggen.

God eren tot ze denken dat je gek bent.

Hondo blijft rustig aan de tafel zitten. Alsof hij denkt dat het er allemaal bij hoort, deel uitmaakt van het programma – hij heeft zelfs een flauwe, wat zelfbewuste grijns op zijn

gezicht terwijl hij om zich heen kijkt. Heel even ontmoeten hun blikken elkaar.

Mensen rondom haar struikelen en vallen over elkaar heen alsof de vloer slagzij maakt.

Als het eindelijk tot haar doordringt dat Hamad iets roept, realiseert ze zich dat hij al een hele tijd staat te schreeuwen. Een stootsgewijs aangehouden kreet.

Een vrouw die bloed op haar gezicht heeft ligt op de grond en trekt aan de trui van een andere vrouw om overeind te komen. Iemand verstopt zich in een hoek achter een berg omgevallen stripalbums, ze ziet zijn schoen erachter vandaan steken, zwarte hoge schoenen – een huilende man struikelt erover.

Hamad springt op de toonbank en haalt een machinegeweer uit de zwarte sporttas, hij houdt het met beide handen boven zijn hoofd, als een oorlogsbuit of een pasgeboren baby die hij toont, en nu hoort ze dat hij geen woorden schreeuwt, alleen maar ai, ai, ai.

Hij schopt een paar keer hard tegen de kassa zodat die met een dreun op de grond valt, en er munten en bankbiljetten in het rond vliegen.

‘Jullie willen de islam ontheiligen!’ Nu hij woorden begint te vormen, breekt zijn stem in een hees janken – het woord ‘islam’ is niet meer dan een gepijnigde kreun. Hij frommelt nog een machinegeweer uit de tas tevoorschijn. Zij trekt haar jas uit, gooit die op de grond en loopt op hem af. Opnieuw het gevoel dat ze zichzelf van een afstand ziet. En dat haar voeten de grond niet echt raken. Ze pakt het wapen aan, ontgrendelt het.

Hamad reikt haar nog een machinepistool aan, dat zij aan Amin moet geven. Verschillende mensen die haar bomvest zien nu ze haar jas heeft uitgedaan, beginnen te huilen.

En als zij naar Amin loopt, die nog steeds de buitendeur bewaakt, vallen mensen ongeveer achterover tegen elkaar aan om haar de ruimte te geven.

Hamad is degene die afvoerbuizen in stukken heeft gezaagd, en die met spijkers en hagel heeft gevuld, die de springladingen heeft samengesteld van huishoudchemicaliën. Hij heeft ze opgehangen aan drie simpele visvesten.

Ze vraagt zich af of het gevoel dat alles in het rond draait, steeds sneller in het rond, te maken heeft met God.

Is God bij hen?

Ze waren een paar weken geleden op een avond naar het bos gegaan, hadden minstens een uur over hobbelige zandwegen gereden om diep in het bos de machinepistolen uit te proberen.

Pas toen ze het wapen voelde schokken, de zwavellucht rook en de mondingsvlammen fel zag opfladderen, begreep ze waar ze mee bezig waren. Dat het echt was. Ze stond daar met suizende oren naar de bomen te kijken, die bleek en griezelig oplichtten in de lichtbundels van de autolampen.

Dit gebeurt echt. We gaan het doen.

Amin stopt het pistool achter zijn broekband en hangt het machinepistool over zijn schouder. Ze legt haar armen om hem heen, zusterlijk. Ze wil bij het gevoel komen dat ze dit nu echt doen, dat wat ze hebben gepland, maar ze voelt opnieuw dat ze niet helemaal aanwezig is, dat ze zich in een herinnering bevindt.

Eén. Ze doet dit om zich te wreken, omdat haar moeder door Zweden is gedood. Zij gelooft dat dat zo is. Twee. Fout, het is een opdracht. Ze doet dit omdat ze Amin op een regenachtige middag in de tram heeft ontmoet en meteen wist dat hij haar haar bestemming zou wijzen, en

omdat alles wat er sindsdien gebeurd is, haar hierheen heeft geleid, naar Hondo, waar ze iets belangrijks zal doen, iets wat ze is vergeten.

Drie. De naam. Liat. Ze moet Liat vinden. Liat redden. Ze wrijft over haar slapen.

Er ontstaat tumult bij de toonbank, Hamad springt op de grond en rent de deur door die naar het magazijn en de personeels-wc leidt. Er klinken schoten, harde knallen, drie, vlak na elkaar. Verschillende mensen in de winkel beginnen te schreeuwen en ze probeert ze tot stilte te manen, schuchter en gegeneerd eerst, daarna steeds agressiever: 'Stil. Hou je stil. Hé. Hou je stil!'

Het helpt niet. Gesnik om haar heen. Waarom heeft ze, terwijl het gebeurt, de hele tijd het gevoel dat ze het zich herinnert?

Hamad loopt achteruit de winkel weer in. Hij trekt Göran Loberg aan zijn kraag met zich mee, het ene been van de man laat een bloedspoor achter. Alsof iemand met een brede kwast verf uitsmeert.

Eén. Zij heeft alleen Amin en Hamad, en dit geweld, deze wraakactie waaraan zij deelneemt als genoegdoening voor onduidelijke dingen die haar zijn aangedaan in haar verleden.

Ze wordt zich bewust van een mensenmenigte. Ze staan buiten voor de etalage, achter de kasten met stripverhalen en *action heroes*, een opeenhoping van schaduwen, en precies op dat moment, als zij naar buiten staat te kijken, komt de eerste politieauto aanrijden, het blauwe zwaailicht dat door de winteravond roert, doet de weerspiegeling van de winkel in de ruit verdwijnen, tevoorschijn komen, verdwijnen.

Ze had weg moeten gaan.

Hamad zet Göran met zijn rug tegen de toonbank en drukt de loop van het wapen tegen zijn voorhoofd. Zij ziet het gebeuren en voelt zich verlamd. Waarom sneeuwde het die avond toen ze wakker werd? Waarom herinnert ze zich haar echte naam niet?

Hamad slaat met de kolf tegen Görans slaap, zodat die in elkaar zakt. Schiet niet.

Ze moet het filmen.

Göran Loberg hangt half liggend tegen de toonbank, met een slap lichaam, benen recht vooruit en een kapotte bril. Hij staart haar aan. Rondom in de winkel trekt Amin gijzelaars op de grond, boeit hun handen met wit plastic band, doet zilverkleurig ducttape over hun monden en zwarte stoffen zakken over hun hoofden. Hij werkt snel en zo nu en dan deelt hij een klap uit als mensen niet doen wat hij zegt.

Göran Loberg krijgt een stuk tape over zijn mond maar geen zak over zijn hoofd, en hij blijft haar door de scherven van zijn brillenglazen aankijken tot ze zich afwendt.

Ze veegt haar zweterige handpalmen af aan haar broek en haalt haar mobiel uit haar zak.

In het ziekenhuis beweerden ze dat ze iemand anders was. Noemden haar bij een naam die niet de hare was en spraken een taal die ze niet verstond.

Zij is een van de duizenden slachtoffers van de ontvoeringen en martelingen waarvan sinds 11 september sprake is. Dat weet ze in elk geval wel.

Dat meent ze in elk geval te weten.

Hamad neemt Amins plek bij de toegangsdeur in. Hij moet de politie buiten houden terwijl zij en Amin de film maken.

Amin wijdbeens voor een zwarte vlag. De bivakmuts die hij heeft opgezet is samen met de visvesten bij een legerdump gekocht. Maar de zwarte stoffen zakken die ze over de hoofden van de gijzelaars hebben getrokken zijn gestolen – het zijn kussenslopen uit een meubelwinkel.

‘In naam van God’, zegt Amin, die net als zij en Hamad zijn jas heeft uitgetrokken zodat zijn bomvest zichtbaar is. ‘Wij groeten onze broeders aan het front.’

Zij zoomt maximaal uit maar moet toch nog een paar stappen naar achteren doen om de hele scène in beeld te krijgen.

Zij is degene die de vlag heeft gemaakt, naar een voorbeeld op internet. Zij heeft vier opengeknipte vuilniszakken met zwart tape aan elkaar geplakt en het witte symbool er met de hand op geschilderd. Nu hangt hij aan een boekenkast achter Amin.

Zij is verantwoordelijk voor de film. Zij zal hem live streamen via een aantal sociale netwerken en YouTube-kanalen – Hamad heeft haar geholpen met het aanmaken van een YouTubekanaal en met de instellingen.

Amin haalt een papier uit zijn binnenzak. Hij leest een zin voor in hakkelerend Arabisch en sommige gijzelaars beginnen weer te huilen onder hun zwarte kappen, vanwege de enorme dreigende kracht van mensen met een automatisch wapen die een vreemde taal spreken, een kracht die gemakkelijk te verwarren is met de kracht van Gods woord. Ze ziet een man die Zuid-Amerikaans of Turks zou kunnen zijn, een student – voor Amin hem zijn kap opzette was haar opgevallen dat hij geen Zweed is – ze ziet hem in elkaar krimpen, alsof hij van boven een enorme klap verwacht.

Zij kijken acht uur per dag televisie. Maar ons noemen ze extreem.

Ze willen onze godsdienst belachelijk maken.

Ze vermoorden ons in Syrië, in Irak, in Afghanistan, in Tsjetsjenië, in Palestina.

Ze probeert alles op film te krijgen, en het beeld wordt schokkerig en onscherp.

Amin had een mooie digitale camera voor haar willen stelen, maar Hamad zei dat alles met een mobiele telefoon gefilmd moest worden.

Het materiaal moet iets zeggen over de eenvoudige levensomstandigheden van de daders.

‘In naam van de leider van de vrome gelovigen en in naam van de eer van alle moslims.’ Amin valt zichzelf in de rede en loopt op Göran Loberg af, die nog steeds tegen de toonbank aan hangt. Hij maakt een gedesoriënteerde, verwarde indruk als ze haar mobiel op hem richt. Omdat hij als eerste zal sterven, en omdat hij zal sterven om wie hij is – in tegenstelling tot de andere gijzelaars die zullen sterven als willekeurige mensen, gewone ongelovigen, aangewezen door het lot, wat wil zeggen door God – heeft hij geen kap over zijn hoofd.

Amin trekt hem naar de plek voor de vlag, een plek die voor haar een toneel is, door hem aan zijn ruwe katoenen overhemd te trekken en te schoppen. Loberg kruipt en struikelt op handen en knieën vooruit en valt een paar keer voorover als Amin hem met de punt van zijn schoen duwt – Hamad moet er met leedvermaak om lachen vanaf zijn post bij de winkeldeur.

Het zijn eenvoudige mensen, die niets te maken hebben met de leugens en verdraaiingen van de media.

Binnenkort zijn ze in het paradijs.

Nog geen contact met de politie buiten.

Amin staat opnieuw voor de zwarte vlag. Hij zit aan zijn

bivakmuts, plukt aan de stof op zijn wangen, die waarschijnlijk kriebelt tegen zijn huid.

De martelaar verlaat deze wereld nog voor de eerste druppel bloed de grond raakt.

Ze kijkt op haar scherm naar Amin, met Göran Loberg op zijn knieën voor hem. Om het vreselijke gevoel te verdrijven dat niets is zoals het zou moeten zijn, denkt ze aan de reusachtige bomen in het paradijs en hoe de toppen ervan in de wind bewegen.

Het is de bedoeling dat de film gepixeld en schokkerig is, onverwachts inzoomt op bijvoorbeeld de schoenen van de spreker en dat soort dingen – ze volgt de bewegingen van Amin maar de lens vangt ook beelden op van stripalbums die op de grond liggen, omgevallen stoelen, iemands elleboog, bloedspatten van Göran Lobergs been.

‘Wij hebben deze man veroordeeld, zoals jullie allemaal weten’, zegt Amin. Zijn lichaamstaal verraadt zijn zenuwen. Hij wil er vaart achter zetten. Vindt het moeilijk om mooie zinnen te maken. ‘Deze zogenaamde kunstenaar. Wij hebben hem dus veroordeeld. Voor godslastering en onttering van onze profeet. Hij heeft onze profeet niet geëerd.’

Ze zoomt in op Amins ogen, die door de smalle spleetjes van de bivakmuts staren. Ze voelt zich duizelig, kijkt weg van het schijnsel van haar mobiele telefoon en knippert de lichtvlekken weg die voor haar ogen draaien. Er verschijnen krantenkoppen en nieuwsuitzendingen in haar hoofd, je weet toch, als een stem die zegt dat we gevoelige kijkers willen waarschuwen. *Yani* wat ziek.

Wie is ze?

Ze kijkt even naar Hamad, die door de etalageruit staart.

Moeilijk om te zien wat er daarbuiten gebeurt, als de lichtbundels van de blauwe zwaailichten steeds door de etalage vegen.

Op dit moment: terreuraanslag in Göteborg.

Het scherm van haar telefoon is een beetje groenig en ze richt zich weer op wat er daar gebeurt. Het geeft haar een griezelig gevoel waaraan ze zich wil blootstellen, iets wat ermee te maken heeft dat ze zich de gebeurtenissen meent te herinneren voordat ze gebeuren – een zin die Amin zegt, een handgebaar – dingen herhalen zich als bij een dubbele opname, een echo.

‘Zijn straf is de dood’, zegt Amin bij het toneel, en Göran Loberg ademt luid door zijn neusgaten, alsof alle lucht uit hem wordt weggezogen, en hij klapt helemaal voorover, door de onmiskenbare kracht van een wereldbeschouwing die het recht neemt te beslissen over leven en dood.

Ze herkent het.

Waarom herkent ze deze taferelen?

Amin kijkt verbaasd en met waardering omlaag naar de dubbelgevouwen figuur aan zijn voeten. Misschien moet Loberg overgeven, zijn haar staat alle kanten op en zijn zogenaamd aristocratische verstrooide waardigheid is weg. Hij ziet er eerder uit als een dakloze die betrapt is bij het zakkenrollen en een paar klappen heeft gehad.

‘Zijn straf is de dood’, zegt Amin nog een keer en bedachtzaam betast hij het machinepistool. Hij knikt voor zichzelf, lijkt de tekst in gedachten te herhalen.

Hij heeft zijn gezicht niet verborgen omdat zijn identiteit geheim moet blijven maar om te laten zien dat hij deel uitmaakt van een anonieme massa, dat hij wie dan ook kan zijn. Hij kan bijvoorbeeld de moslim zijn die naast je in de bus zit, werkloos en vriendelijk – een willekeurige, nette jongeman die, meestal, opstaat voor ouderen maar genoeg heeft van racisme en kolonialisme zeg maar.

‘Zijn straf is de dood’, roept hij voor een derde keer, en hij lacht.